

Asia: VN/22704/2021

Lausuntopyyntö työryhmän luonnoksesta kansalliseksi ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaksi 2030 (KISS2030)

Lausunnonantajan lausunto

- 1. Onko ehdotettu kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma 2030 tasapainoinen, eli onko kaikki tarvittavat näkökohdat huomioitu?**

Kyllä, vaikuttaa tasapainoiselta. Suunnitelma on perustaltaan hyvä: ensin on visiotaso, sitten päämäärät, ja niiden jälkeen vasta tavoitteet ja toimenpiteet.

- 2. Tarkemmat huomiot luvusta 'Havaitut muutokset, vaikutusskenaariot ja riskit' (Luku 2.2)**

Mukaan voisi ottaa alueellisia sääskenaarioita koko Suomen lisäksi. Hyvä, että ihmisvirrat mainitaan, mutta ehkä ilmastopakolaisuuden vaikutus Suomeen tulee olemaan kuvattua suurempi ja tällä on sekä positiivisia että negatiivisia ulottuvuuksia (2.2.2.7). Monissa pienemmissä kunnissa on ikääntynyt väestöpohja ja vanha rakennuskanta. Tämä tuo lisäkustannuksia, jolla voi olla vaikutuksia kuntien saamiin valtionosuuksiinkin (2.2.2.9).

- 3. Tarkemmat huomionne suunnitelman visiosta ja päämääristä (Luvut 2.3 ja 2.4)**

Luvussa 2.4 päämäärät 2. ja 3. ovat melko samansuuntaisia. Reflektiivinen oppiminen hyvä nosto.

- 4. Näkemyksenne teemasta 'Kansallisen tason strateginen suunnittelu ja ennakointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?**

On pyritty huolehtimaan kansallisesta koherenssista. Voisi kuitenkin pohtia minkälainen vaikutus yritysten muuttuvalla toimintaympäristöllä on esim. ympäristölupien ehtoihin, jotka ovat yleensä pitkällä tähtäimellä laadittu?

- 5. Näkemyksenne teemasta 'Kokonaisturvallisuus ja yleinen huoltovarmuustyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?**

Kuntien ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon ja pelastuslaitoksen yhteistyön parantaminen häiriötilanteissa.

6. Näkemyksenne teemasta 'Ruoka- ja ravitsemusturva' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Eläinsuojien toimintaedellytysten ja eläinten hyvinvoinnin turvaaminen myös mahdollisesti haastavien sääolosuhteiden aikana.

7. Näkemyksenne teemasta 'Infrastruktuuri ja rakennettu ympäristö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Heinolassa on meneillään selvityksiä esim. hulevesistä. Täytyy ottaa huomioon myös uuden rakentamislain vaikutukset: rakennusvalvontaan tulee uusia velvoitteita liittyen vähähiilisyyteen.

8. Näkemyksenne teemasta 'Kuivuusriskien hallinta, luonnonvarojen käyttö ja hoito, luonnon monimuotoisuus ja luontopohjaiset ratkaisut' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Pyrkimykset ympäristön monimuotoisuuden turvaamiseen ovat erittäin tärkeitä ilmastonmuutokset edetessä.

Metsätalousinsinöörin kommentti: ”Kuusivaltaisten metsien kirjapainajatuhot ovat juuri tällä hetkellä kasvamassa räjähdysmäisesti. Kannustin- ja tukijärjestelmien tulee ohjata jalojen lehtipuiden, männyn ja koivun viljelyyn kuusen sijaan sopivilla kasvupaikoilla, jotta vältetään laaja-alaisten puhtaiden kuusikoiden synty. Hirvien ja kauriiden kantoja on tarpeen vaatiessa hallittava metsänuudistamisen mahdollistamiseksi.”

9. Näkemyksenne teemasta 'Terveyden suojelu ja edistäminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Vanha kiinteistökanava ja helleaallot voivat olla ongelma vanhusväestölle, kuten suunnitelmassa kuvataankin. Sinilevän määrä vesissä voi myös lisääntyä. Metsäpalot voivat aiheuttaa omia ongelmiaan.

10. Näkemyksenne teemasta 'Kulttuuriperinnön ja –ympäristön suojelu' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Ilmastonmuutokseen varautuminen ja sopeutuminen on painottunut kunnissa teknisemmille aloille, jolloin kulttuuriperintö voi jäädä unholaan.

11. Näkemyksenne teemasta 'Alue- ja kuntatason ilmatoriskien hallinta' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Kuten suunnitelmassakin sanotaan, kunnat ovat eri asemassa ja vaiheessa ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. Suuremmissa kaupungeissa tilanne on yleensä parempi. Tuntuu myös, että suoraan alue- ja kuntatasoon kohdistuvat toimenpiteet ovat erittäin kevyitä, vaikka kuntien merkitys on erittäin suuri (opastusta ja hankerahoitusta). Hyvää kuitenkin on se, että lähtökohtana on, että jokainen hallinnonala ottaisi sopeutumisasiat huomioon osana omaa työtään (ja kai, jos mahdollista, ilman erillisrahoitusta).

Metsätalousinsinöörin kommentti: ”Tiedonkulku metsänomistajalle metsäpaloista, tuulituhoista tai ja vastaavista tuhoista erityisesti kirjapainajalle alttiissa metsissä tulee varmistaa. Käytännön

tilanteissa törmää tilanteisiin, joissa tieto ole kulkeutunut metsänomistajalle, mikä altistaa muiden lähialueiden metsänomistajien metsät tuhoille. Pelastuslaitoksen tulisi kirjallisesti varmistaa, että hälytystehtävään johtanut tuho on metsänomistajan tiedossa. Lisäksi kuusivaltaisessa metsässä esiintyneen tuhon puunkorjuusta tehdyn metsänkäyttöilmoituksen tulee määrätyissä olosuhteissa laukaista tiedote myös naapurimaanomistajille. Metsätuhojen kaukokartoitusperusteisen seurannan sovellusmahdollisuuksia on tutkittava.”

12. Näkemyksenne teemasta 'Tietopohjan vahvistaminen ja tiedon jalkauttaminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Tiedonkulkua kehitettävä esim. Ely-keskusten ja kuntien välillä sekä kuntien kesken. Osaamisen varmistus vasta saa aikaan suunnitelmaan sisällytetyjä tavoitteita.

13. Näkemyksenne teemasta 'Viestintä ja vuorovaikutus' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Viestintää edelleen kehitettävä. Kansalaisilla on jo melko hyvä kuva ilmastonmuutoksesta ja sen vaikutuksista, mutta sopeutumistoimista ei olla niin tietoisia.

14. Näkemyksenne teemasta 'Kansainvälinen yhteistyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Ilmastonmuutokseen sopeutumiseen tähtäävä kehitysyhteistyö on tärkeää köyhillä alueilla, jotka kärsivät muutoksista eniten. EU, pohjoismaat ja Itämeren valtiot ovat Suomelle hyviä viiteryhmiä ja kumppaneita meidän omien toimien sparraamiseen ja kokemusten vaihtoon.

15. Näkemyksenne teemasta 'Sopeutumisen seuranta ja arviointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Arviointikriteerejä ei ole läheskään kaikissa kunnissa vielä kehitetty. Pitää miettiä tulevatko ne lainsäädännön vai vapaaehtoisuuden (esim. hankkeet) kautta. Ehkä yleinen kriteeripohja kaikille olisi tarkoituksenmukaisempi. Siihen voisi sitten tehdä kunnissa painotuksia tai lisäyksiä olosuhteiden mukaan. Suunnitelman tulosten raportointi on syytä tehdä riittävän yksinkertaiseksi.

16. Näkemyksenne luvun 2.5.13 lisäselvitystä vaativista toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Kuntahallinnon jäykkyys tuo omat haasteensa, samoin kuin asian jakautuminen monelle toimialalle. Yritysten ja esim. luontojärjestöjen kanssa meillä on vuoropuhelua ja myös tämän asian tiimoilta sitä täytyy ylläpitää. Suunnitelman ei pidä kasvattaa hallintoa, vaan tuoda havaittavia hyötyjä.

17. Miten arvoisitte suunnitelman toimenpiteiden vastuuttamista? Mahdolliset toimenpidekohtaiset ehdotuksenne toteuttajien lisäämiseksi tai poistamiseksi?

Vastuutahot painottuvat ministeriöihin, mikä lienee kansallisessa suunnitelmassa sopivaa.

18. Millaisena näette oman organisaationne tai edustamanne tahon roolin sopeutumissuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa?

Kunnan lupa- ja valvontatoimialan edustajana ja ympäristönsuojeluviranomaisena näkisin, että ilmastonmuutokseen sopeutuminen tulee huomioida sekä lakisäätteisessä toiminnassa (esim.

ympäristöluvut) että vapaamuotoisemmassa ohjaavassa ja keskusteluun osallistujan roolissa (esim. vuoropuhelu yritysten kanssa ja kuntalaisten neuvonta). Lopulta monet konkreettiset toimet tehdään ruohonjuuritasolla kunnissa. Taloudelliset edellytykset tulee turvata koko kuntakentälle, pelkkä hankerahoitus ei yksinään edistä asiaa.

19. Tarkemmat huomiot vaikutustenarvioinnista (Luku 2.6)

Taloudellisia vaikutuksia välillisine kustannuksineen on todella vaikea laskea, mutta kustannustehokkuuteen pitää tuki pyrkiä. Kuitenkin tekemättä jättäminen tulee yleensä kalliimmaksi. Sosiaalisissa vaikutuksissa pitäisi tarkastella myös sosioekonomisten erojen vaikutusta sopeutumiseen.

20. Muut huomiot suunnitelmaluonnoksesta.

Vaikuttaa perusteellisesti tehdyttä työltä. Suunnitelma on hyvä lähtökohta konkreettisille sopeutumistoimille. Kuitenkin melko usein toimenpiteet sisältävät sellaisia elementtejä, ettei niitä ole mahdollista toteuttaa ilman resurssien lisäämistä, mikä on kuntakentällä huolestuttavaa.

Pösö Antti
Heinolan kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen